

DENETİM UYGULAMALARININ GENEL NİTELİKLERİ VE DENETİMSEL DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİNİN UYGULANMA DURUMUNUN ANALİZİ*

ANALYSIS OF GENERAL QUALITIES OF SUPERVISORY APPLICATIONS AND APPLICATION OF BEHAVIORAL CHARACTERISTICS

Şaduman KAPUSUZOĞLU**

ÖZET: Bu araştırmanın amacı, ilköğretimde denetim uygulamalarının genel nitelikleri ve denetsel davranış özelliklerinin uygulanma durumunu, on yıl öncesine kıyasla İlkokul Öğretmenleri (N=2553), Denetçiler (N=600), İl (N=54) ve İlçe (N=538) Millî Eğitim Gençlik ve Spor Müdürleri görüşleri doğrultusunda analiz etmektir. Araştırmada veri toplama aracı olarak Karagözoğlu (1977) tarafından geliştirilen ve dört bölümden oluşan bir anket kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde aritmetik ortalama, standart sapma ve t-testi uygulanmıştır. Araştırma sonucunda on yıl öncesine kıyasla, görevlilerin görüşlerinde denetçiler ve uygulamalar lehine önemli bir farklılık görülmemiştir.

Anahtar Sözcükler: eğitim denetimi, davranış özellikleri, denetçi, denetim uygulamaları

ABSTRACT: The purpose of this research is to analyze the general qualities of supervisory applications and the application of supervisory behavioral characteristics in comparison with a decade ago according to the opinions of the Primary School Teachers (N=2553), Supervisors (N=600), Provincial (N=54) and Sub-Provincial (N=538) Directors of National Education, Youth and Sports. As a data gathering mean the questionnaire developed by Karagozoglu (1977) and consisted of four parts was used. Arithmetic mean, standart deviation and t-test were used for analysing the data. As a result of the research, with comparison to a decade ago, there weren't any significant differences in the opinions of the officers in favour of supervisors and applications.

Keywords: educational supervision, behavioral characteristics, supervisor, supervisory applications

1. GİRİŞ

Denetimin çeşitli tanımları yapılmıştır. Oliva (1997) denetimi, hizmeti, işbirliğini ve demokrasiyi vurgulayan, kişi ve grup olarak öğretmenlere sunulan uzmanlaşmış yardım; Sergiovanni ve Starratt (1998) normatif denetim olarak tanımlamışlardır. Lucio ve Mc Neil (1962) ise, denetçi davranışının kaynaklarının fenomenal psikoloji, örgüt teorisi, rol teorisi, liderlik teorisi ve grup dinamiği teorisi olduğunu belirtmiştir.

Başar (1993), denetimin öğretmenlerin ve öğrencilerin ufuklarını genişlettiğini, sürece katılanlarda gelişme isteği yarattığını ve aynı zamanda verimi artırdığını ifade etmiştir. Bursalıoğlu (1994) denetimi yönetimin bir ögesi olarak görmekte, Aydın (1993)'da eğitim denetiminin amacının belirlenen eğitim ve öğretim amaçlarının gerçekleşme derecesi ile eğitim ve öğretimin en uygun değer ve işlemleri bulmak olduğunu ve bu nedenle de denetimin amaçları sistemin, eğitimin, okulların amaçlarından bağımsız olarak saptanamayacağını açıklamıştır.

Denetimle ilgili yasal dayanaklar, denetçilerin denetim uygulamalarına yön vermektedir. Çalışmanın amacı, denetim uygulamalarında 1976-1986 yılları arasında gerçekleşen değişmelerin analizi olduğu için bu bölümde bu dönemle ilgili uygulamalara yön veren yasal dayanaklar doğrultusunda uygulamada ilk ve ortaöğretim düzeylerinde meydana gelen temel değişmeler maddeler halinde sunulmaktadır.

* Bu çalışma doktora tezinden üretilmiştir.

** Doç.Dr., Abant İzzet Baysal Üniversitesi, e-posta: sadumankapusuzoglu@gmail.com

1.1. İlköğretim Düzeyinde Meydana Gelen Değişimler

10.11.1969 tarih ve 1580 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “İlköğretim Müfettişleri Yönetmeliği” ile müfettişlerin görev, yetki ve sorumlulukları tespit edilmiştir. Halen yürürlükte olan bu yönetmelikte, müfettiş görevleri yerine “Kurul Görevleri”nden söz edilmekte, “İlköğretim Müfettişliklerinin Kaçınacakları Konular”da yeniden düzenlenmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın 17.03.1973 tarih ve 420/13953 sayılı onayıyla, 67 ilde, 1973-1974 öğretim yılından itibaren grupla teftiş uygulamasına başlanmıştır. 25.09.1978 tarih ve 420/53260 sayılı onayıyla da 1978-1979 öğretim yılından itibaren bu uygulamaya son verilerek, dar bölge (ferdi) teftiş sistemine dönmüştür.

Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Genel Müdürlüğünün 19.09.1980 tarih ve 420/71033 Sayılı emriyle, “Grupla Teftiş Rehberi” 1980-1981 öğretim yılından itibaren uygulamaya konulmuş ve denetimin amaçlarına, ilkelerine, grupla teftişin tanımına, grupla teftişin hedeflerine, teftiş tekniklerine yeni hükümler getirilmiş, Bakanlık Teftiş Kurulu denetimlerine benzerlik sağlanmasına çalışılmıştır.

12.09.1980 tarihinde yönetimdeki değişmeye paralel olarak başlatılan grupla teftiş uygulaması halen yürürlükte bulunmaktadır.

222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanununun 12.10.1983 tarih ve 2917 sayılı Kanunla Değişik 5. maddesi, “İlköğretim kurumlarının rehberlik, teftiş ve soruşturma hizmetleri yürütmek üzere ilköğretim müfettişleri görevlendirilir” demektedir.

1.2. Ortaöğretim Düzeyinde Meydana Gelen Değişimler

Denetim hizmetini amacına uygun olarak yürütmek ve denetim hizmetine modern bir nitelik kazandırmak için, 1960'lı yıllarda büyük bir çaba harcanmış, bu alanda düşünce ve uygulama yönünden ileri bir düzeye ulaşılmıştır. Nitekim, 1967 yılında çıkarılan ve bazı değişikliklerle halen yürürlükte olan “Teftiş Kurulu Yönetmeliği”, bu ileri görüşlerin ürünü niteliğindedir.

Yeni düzenleme, teftiş uygulamasının organizasyonu ve koordinasyonuna ilişkin çeşitli konulara açıklık getirmekle birlikte, teftişe çağdaş anlayış kazandıran görüşleri kapsamaktadır.

1979 yılında, İstanbul ve İzmir merkezlerinde iki koordinatörlüğün kurulmasını öngören “Teftiş Kurulu Koordinatörlük Hizmetleri İç Yönetmeliği” hazırlanmış ve yürürlüğe konulmuştur (20 Ağustos 1980 tarihli Bakanlık oluru).

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 1981-1982 öğretim yılından itibaren, Temel Eğitim 2. Kademe ve Ortaöğretim Kurumları Genel Denetim formunun Bakanlık müfettişlerince kullanılması kararı alınmıştır (18 Ocak 1982 tarih ve 2104 sayılı Tebliğler Dergisi, 39). Genel Denetim Formunun ilgili okulların yönetici, öğretmen ve tüm personeli tarafından önceden bilinmesi, eğitim, öğretim ve yönetim çalışmalarından beklenen verimi, etkinliği ve sürekliliği artıracak önemli bir etken olarak düşünülmektedir. 1983 yılında ise, resmi-özel ortaokullar ve liselerde görevli öğretmenlerin denetlenmesi görevinin Bakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığına verildiğini belirten “Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı Teftiş Devamlı Yönergesi” uygulamaya konulmuştur.

Ortaöğretim düzeyinde teftiş uygulamalarında görülen en son gelişme, otokontrol sisteminin uygulamaya konulmasıdır.

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, son on yıl içinde ilköğretim düzeyinde teftiş uygulamalarında meydana gelen değişimleri karşılaştırmalı olarak incelemektir.

Araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. İlkokul Öğretmenleri, Denetçiler, İl ve İlçe Milli Eğitim Gençlik ve Spor Müdürlerinin, ilköğretimde denetim uygulamalarına ilişkin görüşleri on yıl öncesine kıyasla değişmiş midir?

2. Denetim uygulamalarının genel nitelikleri konusunda görevlilerin görüşleri nelerdir? Görüşleri arasında fark var mıdır?

3.Denetçilerin davranış özelliklerinin uygulamada görülme sıklığı konusunda görevlilerin görüşleri nelerdir? Görüşleri arasında fark var mıdır?

2.YÖNTEM

Bu araştırma bir izleme araştırmasıdır. Denetim uygulamaları konusunda, on yıl önce Karagözoğlu (1977) tarafından yapılmış araştırma sonucunda elde edilen bulgular on yıl sonrasına kıyasla karşılaştırılmaktadır.

2.1.Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu, 67 İl Milli Eğitim Gençlik ve Spor Müdürü, 580 İlçe Milli Eğitim Gençlik ve Spor Müdürü, 1282 İlköğretim Denetçisi ve 209.731 İlkokul Öğretmeni oluşturmaktadır. Öğretmenlerin seçiminde iki aşamalı bir yol izlenmiştir. Birinci aşamada, illerin sosyo-ekonomik göstergelerine göre, Devlet Planlama Teşkilatınca yapılan gruplamalar sonucunda ortaya çıkan 8 bölge dikkate alınmıştır (DPT, 1985). Her bölgedeki il sayısı gözönünde tutularak, her bölgeden 1 veya 2 il eşit olasılıklı (random) olarak seçilmiştir. Bu seçim sırasında, 1-7 il'e sahip olan bölgelerden bir il, 8 veya daha fazla il'e sahip olan bölgelerden iki il örnekleme dahil edilmiştir. 12 ilçeden toplam 3472 öğretmenin evrenin tümünü temsil edebileceği düşünülmüştür. Anketlerin alt gruplara dağılımı Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: Denetim Uygulamaları Konusunda Deneklerin Alt Gruplara Dağılımı

Denekler	N	%
İl Milli Eğitim Gençlik ve Spor Md. (İl MEGSp Md.)	54	2
İlçe Milli Eğitim Gençlik ve Spor Md. (İlçe MEGSp Md.)	538	14
İlköğretim Denetçileri (Den.)	600	16
İlkokul Öğretmeni (İ.Ö.)	2553	68
Toplam	3475	100

2.2.Verilerin Toplanması

Araştırmada veri toplama aracı olarak Karagözoğlu (1977) tarafından geliştirilen anket uygulanmıştır. Anket dört bölümden oluşmaktadır. 1.bölümde, tanıtıcı bilgilerin bulunduğu 7 madde, 2. bölümde denetim uygulamaları ile ilgili 4 madde, 3. bölümde denetçilerde bulunması gereken davranış özelliklerinin bugünkü uygulamadaki görülme sıklığı ile ilgili 20 madde ve 4.bölümde bugünkü denetim uygulamaları hakkında görüşlere katılma derecesi ile ilgili 19 madde bulunmaktadır. Araştırmada görüşler; “Her Zaman (5)”, “Çoğunlukla (4)”, “Yarı Yarıya (3)”, “Az (2)” ve “Hiçbir Zaman (1)” biçiminde sıralanmıştır.

2.3.Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırma sonucunda elde edilen veriler kodlanmış ve bu verilerin analizinde bilgisayar ortamında SPSS yazılımı kullanılmıştır. Araştırmada alt problemlerin analizinde aritmetik ortalama, standart sapma hesaplamaları yapılmış, gruplar açısından farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla da t-testi uygulanmıştır.

3.BULGULAR

3.1.Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Bu bölümde teftişin genel niteliklerine ilişkin birinci alt problemle ilgili puanların ortalama ve standart sapmaları incelenmiş, alt başlıklar ve tablolar halinde sunulmuştur.

3.1.1. Mesleki Formasyon Yeterliliği

Elde edilen veriler on yıl öncesine kıyasla değerlendirildiğinde (Tablo 2), grupların denetçilerin mesleki formasyona sahip olma konusundaki görüşlerinde olumlu yönde bir gelişme gözlenmekle birlikte, on yıl önce olduğu gibi yine denetçileri en az yeterli bulanların ilköğretim öğretmenleri, en yeterli bulanların ise denetçilerin kendilerinden sonra İlçe MEGSp Md.'leri oldukları görülmektedir. Tablo 3 incelendiğinde ise, İl MEGSp Md.'leri ile ilköğretim öğretmenleri arasında bu konuda anlamlı bir fark bulunmadığı görülmektedir.

Tablo 2: Mesleki Formasyon Yeterliliği

	N	Ortalama	SS
İl MEGSp Md.	54	3.15	0.80
Den.	600	2.22	0.78
İlçe MEGSp Md.	538	2.81	1.06
İ.Ö.	2553	3.26	1.14

Tablo 3: Görev Grupları Arasında Yapılan T-Testi Sonuçları

Karşılaştırılan Gruplar	Sd	t	p
İl MEGSp Md.-Den.	652	8.38	p<0.001
İl MEGSp Md.-İlçe MEGSp Md.	590	2.29	p<0.050
Den.-İlçe MEGSp Md.	1136	10.71	p<0.001
Den.-İ.Ö.	3151	21.28	p<0.001
İlçe MEGSp Md.-İ.Ö.	3089	8.48	p<0.001

3.1.2. En Çok Yapılan İş Türü

Tablo 4 değerlendirildiğinde, denetçilerin diğer görev gruplarından farklı görüşe sahip oldukları görülmektedir. Denetçilerin %24.83'ü teftişlerde temel amacın öğretmene rehberlik yapmak olduğunu belirtirken, İl MEGSp Md.'lerinin %3.70'i ilçe müdürlerinin %10.41'i, öğretmenlerin ise %8.97'si bu görüşü paylaşmışlardır. Denetçilerin denetimlerinde en çok yaptıkları iş türü yine, öğretmenlerin başarısı hakkında rapor vermektir. Özmen ve Yasan (2007) bu görevin denetçilerin üzerinden alınması gerektiğini belirtmektedir. Tablo 5 incelendiğinde ise, İl ve İlçe MEGSp Md.'leri arasında bu konuya verilen cevaplar yönünden anlamlı bir fark olmadığı, diğer görev gruplarının birbirlerinden farklı düşündükleri anlaşılmaktadır.

Tablo 4: En Çok Yapılan İş Türü

	N	Ortalama	SS
İl MEGSp Md.	54	2.33	0.81
Den.	600	1.98	0.84
İlçe MEGSp Md.	538	2.26	0.89
İ.Ö.	2553	2.38	1.04

Tablo 5: Görev Grupları Arasında Yapılan T-Testi Sonuçları

Karşılaştırılan Gruplar	Sd	t	p
İl MEGSp Md.-Den	652	2.92	p<0.010
Den.-İlçe MEGSp Md.	1136	5.48	p<0.001
Den.-İ.Ö.	3151	8.74	p<0.020
İlçe MEGSp Md.-İ.Ö.	3089	2.39	p<0.001

3.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Bu bölümde denetçilerin davranış özelliklerinin uygulamada görülme sıklığına ilişkin ikinci alt problemle ilgili puanların ortalama ve standart sapmaları incelenmiş, alt başlıklar ve tablolar halinde sunulmuştur.

3.2.1. Müfettişlerin İnsan İlişkilerinde Gösterdikleri Davranış Özellikleri

3.2.1.1. Sevilen ve Sayılan Bir Kişi Olma

Tablo 6 değerlendirildiğinde, İl MEGSp Md.'lerinin denetçiler hakkındaki görüşlerinde olumlu bir değişme olmuştur. Diğer iki grubun görüşleri on yıl önce olduğu gibi, “az” ve “yarı yarıya” kategorisinde toplanmaktadır. Tablo 7 incelendiğinde ise, alt grupların denetçilerin ilgili özelliği konusunda birbirlerinden farklı düşüncelere sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 6: Sevilen ve Sayılan Bir Kişi Olma

	N	Ortalama	SS
İl MEGSp Md.	54	2.98	0.78
Den.	600	3.98	0.76
İlçe MEGSp Md.	538	2.86	0.99
İ.Ö.	2553	2.71	1.14

Tablo 7: Görev Grupları Arasında Yapılan T-Testi Sonuçları

Karşılaştırılan Gruplar	Sd	t	p
İl MEGSp Md.-Den.	652	9.14	p<0.001
Den.-İlçe MEGSp Md.	1136	21.28	p<0.001
Den.-İ.Ö.	3151	25.85	p<0.001
İlçe MEGSp Md.-İ.Ö.	3089	2.85	p<0.001

3.2.1.2. Öğretmenlerin Fikirlerine Saygı Gösterme

Tablo 8 değerlendirildiğinde, yine denetçilerin büyük bir çoğunluğunun öğretmenlerin fikirlerine ve düşüncelerine saygılı olduklarını belirttikleri anlaşılmaktadır. İl MEGSp Md.'lerinin denetçilerin söz konusu özelliklerine ilişkin görüşlerinde on yıl içinde olumlu yönde bir gelişme olmuştur. Tablo 9 incelendiğinde ise, denetçiler ile İlçe MEGSp Md.'lerinin diğer görev gruplarının herbirinden anlamlı olarak farklı düşündükleri görülmektedir.

Tablo 8: Öğretmenlerin Fikirlerine Saygı Gösterme

	N	Ortalama	SS
İl MEGSp Md.	54	2.63	1.01
Den.	600	4.10	0.96
İlçe MEGSp Md.	538	1.55	1.49
İ.Ö.	2553	2.41	1.18

Tablo 9: Görev Grupları Arasında Yapılan T-Testi Sonuçları

Karşılaştırılan Gruplar	Sd	t	p
İl MEGSp Md.-Den.	652	10.76	p<0.001
İl MEGSp Md.-İlçe MEGSp Md.	590	5.18	p<0.001
Den.-İlçe MEGSp Md.	1136	34.62	p<0.001
Den.-İ.Ö.	3151	32.61	p<0.001
İlçe MEGSp Md.-İ.Ö.	3089	14.43	p<0.001

3.2.2. Denetçilerin Eğitim ve Öğretim Çalışmalarına Gösterdikleri Davranış Özellikleri

3.2.2.1. Eğitim-Öğretim Problemlerinin Çözümü Konusunda Çaba Gösterme

Tablo 10 değerlendirildiğinde, denetçilerin bu konuda yine diğer görev gruplarından farklı düşündükleri görülmektedir. İl ve İlçe MEGSp Md.'lerinin ve ilkököl öğretmenlerinin görüşlerinde yine, denetçiler lehine olumlu bir değişme gözlenmektedir. Tablo 11 incelendiğinde ise, denetçilerin diğer görev gruplarının her birinden bu konuda anlamlı olarak farklı görüşe sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Tablo 10: Eğitim-Öğretim Problemlerinin Çözümü Konusunda Çaba Gösterme

	N	Ortalama	SS
İl MEGSp Md.	54	2.90	0.88
Den.	600	4.08	0.88
İlçe MEGSp Md.	538	2.75	1.09
İ.Ö.	2553	2.30	1.13

Tablo 11: Görev Grupları Arasında Yapılan T-Testi Sonuçları

Karşılaştırılan Gruplar	Sd	t	p
İl MEGSp Md.-Den.	652	9.38	p<0.001
Den.-İlçe MEGSp Md.	1136	22.75	p<0.001
Den.-İ.Ö.	3151	36.16	p<0.001
İlçe MEGSp Md.-İ.Ö.	3089	8.44	p<0.001
İl MEGSp Md.-İ.Ö.	2605	3.90	p<0.001

3.2.2.2.Öğretmen ve Yöneticilere Yardımcı Olma

Tablo 12 değerlendirildiğinde, İl ve İlçe MEGSp Md.'lerinin, denetçilerin öğretmenlere ve yöneticilere rehberlik etme özelliğine ilişkin görüşlerinde denetçiler lehinde olumlu bir değişimin meydana geldiği görülmektedir. İlkokul öğretmenlerinin de denetçilere ilişkin görüşlerinde büyük bir oranda olmasa bile olumlu yönde bir değişim gözlenmiştir. Tablo 13 incelendiğinde ise, yine denetçilerin diğer görev gruplarının herbirinden, kendilerinin öğretmenlere ve yöneticilere yardımcı olma davranışını uygulamada gösterme sıklığı konusunda farklı düşündükleri görülmektedir.

Tablo 12: Öğretmen ve Yöneticilere Yardımcı Olma

	N	Ortalama	SS
İl MEGSp Md.	54	2.94	0.82
Den.	600	4.27	0.82
İlçe MEGSp Md.	538	2.76	1.06
İ.Ö.	2553	2.35	1.17

Tablo 13: Görev Grupları Arasında Yapılan T-Testi Sonuçları

Karşılaştırılan Gruplar	Sd	t	p
İl MEGSp Md.-Den.	652	11.37	p<0.001
Den.-İlçe MEGSp Md.	1136	26.88	p<0.001
Den.-İ.Ö.	3151	37.92	p<0.001
İlçe MEGSp Md.-İ.Ö.	3089	7.58	p<0.001
İl MEGSp Md.-İ.Ö.	2605	3.71	p<0.001

3.2.3.Denetçilerin Kontrol ve Değerlendirme Çalışmalarında Gösterdikleri Davranış Özellikleri

3.2.3.1.Kanun, Tüzük ve Yönetmeliklere Uygun Davranma

Tablo 14 değerlendirildiğinde, denetçilerin diğer görev gruplarından farklı düşündükleri görülmektedir. İl ve İlçe MEGSp Md.'lerinin ve öğretmenlerin denetçilerin söz konusu davranış uygulamalarda gösterme sıklığına ilişkin görüşlerinde, denetçiler lehine olumlu bir değişim gözlenmiştir. Tablo 15 incelendiğinde ise, yine alt grupların bu davranışın teftiş uygulamalarında görülme sıklığı konusunda farklı görüşlere sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 14: Kanun, Tüzük ve Yönetmeliklere Uygun Davranma

	N	Ortalama	SS
İl MEGSp Md.	54	3.38	0.91
Den.	600	4.47	0.78
İlçe MEGSp Md.	538	3.39	1.04
İ.Ö.	2553	2.38	1.77

Tablo 15: Görev Grupları Arasında Yapılan T-Testi Sonuçları

Karşılaştırılan Gruplar	Sd	t	p
İl MEGSp Md.-Den.	652	10.00	p<0.001
Den.-İlçe MEGSp Md.	1136	19.84	p<0.001
Den.-İ.Ö.	3151	28.27	p<0.001
İlçe MEGSp Md.-İ.Ö.	3089	12.76	p<0.001
İl MEGSp Md.-İ.Ö.	2605	3.96	p<0.001

3.2.3.2.Yapılan İdari Soruşturmalarda Güvenilir Bir Kişi Olma ve Tarafsız Değerlendirme Yapma

Tablo 16 değerlendirildiğinde, denetçilerin yine diğer görev gruplarından farklı bir şekilde düşündükleri anlaşılmaktadır. İl ve İlçe MEGSp Md.'lerinin ve öğretmenlerin denetçilere ilişkin görüşlerinde denetçilerin lehine on yıl öncesine kıyasla, olumlu bir değişme görülmektedir. Tablo 17 incelendiğinde ise, ortaya çıkan farklı durum, İl ve İlçe MEGSp Md.'leri arasında on yıl önce belirlenen görüş farklılığının on yıl sonra görülmeşiştir.

Tablo 16: Yapılan İdari Soruşturmalarda Güvenilir Bir Kişi Olma

	N	Ortalama	SS
İl MEGSp Md.	54	3.16	0.85
Den.	600	4.66	0.73
İlçe MEGSp Md.	538	3.18	1.08
İ.Ö.	2553	2.00	1.52

Tablo 17: Görev Grupları Arasında Yapılan T-Testi Sonuçları

Karşılaştırılan Gruplar	Sd	t	p
İl MEGSp Md.-Den.	652	13.28	p<0.001
Den.-İlçe MEGSp Md.	1136	25.97	p<0.001
Den.-İ.Ö.	3151	39.17	p<0.001
İlçe MEGSp Md.-İ.Ö.	3089	16.07	p<0.001
İl MEGSp Md.-İ.Ö.	2605	5.26	p<0.001

3.2.4.Bugünkü Teftiş Uygulamaları Hakkında Görüşler

3.2.4.1.Öğretmenlerin, Denetçilerin Kendilerinden Bekledikleri Çabayı Göstermemeleri

Tablo 18 değerlendirildiğinde, İl ve İlçe MEGSp Md.'lerinin ilkökul öğretmenlerinin konuya ilişkin görüşlerinde olumlu bir değişme görülmüştür. Tablo 19 incelendiğinde ise, on yıl önce İlçe MEGSp Md.'leri ve ilkökul öğretmenleri ile denetçiler ve ilkökul öğretmenleri arasında görülen anlamlı görüş farkının on yıl sonra anlamlılık açısından yükseldiği görülmektedir.

Tablo 18: Öğretmenlerin, Denetçilerin Kendilerinden Bekledikleri Çabayı Göstermemeleri

	N	Ortalama	SS
İl MEGSp Md.	54	2.74	0.90
Den.	600	3.03	1.06
İlçe MEGSp Md.	538	3.01	1.04
İ.Ö.	2553	2.45	1.41

Tablo 19: Görev Grupları Arasında Yapılan T-Testi Sonuçları

Karşılaştırılan Gruplar	Sd	t	p
Den.-İ.Ö.	3151	9.34	p<0.001
İlçe MEGSp Md.-İ.Ö.	3089	8.67	p<0.001

3.2.4.2.Öğretmenlerin Görüşlerini İçtenlikle Açıklamaktan Kaçınmaları

Tablo 20 değerlendirildiğinde, on yıl önce grupların çoğunlukla ilgili problemlerini ilköğretim denetçilerine içtenlikle açıklamaktan kaçındıkları görüşüne “her zaman” katıldıklarını belirtmelerine karşılık, on yıl sonra grupların bu görüşe “orta” düzeyde katıldıkları görülmektedir. Tablo 21 incelendiğinde ise, on yıl önce gruplar arasında görülen grup farklılığının on yıl sonra görülmediği anlaşılmaktadır. Büyükaslan (1998) çalışmasının sonunda öğretmenlerin denetçilerden en büyük beklentilerinin kendilerini ifade etmelerine imkan tanımaları olduğunu belirtmektedir. Aynı konuda Yalçinkaya (2000) öğretmenlerin problemlerini bilmenin ve onlara gerekli yaklaşımda bulunmanın öğretmene, öğrencilere ve eğitime yapılacak en büyük hizmet olacağını vurgulamaktadır.

Tablo 20: Öğretmenlerin Görüşlerini İçtenlikle Açıklamaktan Kaçınmaları

	N	Ortalama	SS
İl MEGSp Md.	54	3.31	0.99
Den.	600	3.02	0.99
İlçe MEGSp Md.	538	3.46	1.05
İ.Ö.	2553	3.11	1.37

Tablo 21: Görev Grupları Arasında Yapılan T-Testi Sonuçları

Karşılaştırılan Gruplar	Sd	t	p
İl MEGSp Md.-Den.	652	2.07	p<0.050
Den.-İlçe MEGSp Md.	1136	7.25	p<0.001
İlçe MEGSp Md.-İ.Ö.	3089	5.49	p<0.001

3.2.4.3.Okul Müdürlerinin Denetçilerle İşbirliği Yapmamaları

Tablo 22 değerlendirildiğinde, grupların konuya ilişkin görüşlerinde denetçilerin aleyhine değişimler olduğu görülmektedir. Tablo 23 incelendiğinde ise, İl MEGSp Md.’leri ile diğer gruplar arasında anlamlı bir görüş ayrılığı olmadığı, buna karşılık denetçiler ve ilköğretim öğretmenleri ile İlçe MEGSp Md.’leri ve öğretmenler arasında anlamlı bir görüş farklılığının bulunduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 22: Okul Müdürlerinin Denetçilerle İşbirliği Yapmamaları

	N	Ortalama	SS
İl MEGSp Md.	54	2.88	0.99
Den.	600	2.92	1.04
İlçe MEGSp Md.	538	2.98	1.04
İ.Ö.	2553	2.66	1.35

Tablo 23: Görev Grupları Arasında Yapılan T-Testi Sonuçları

Karşılaştırılan Gruplar	Sd	t	p
Den.-İ.Ö.	3151	4.36	p<0.001
İlçe MEGSp Md.-İ.Ö.	3089	5.23	p<0.001

4.TARTIŞMA

Burgaz (1995)’ın belirttiği gibi, beklenen rol davranışının gözlenen rol davranışına dönüşebilmesinin hem destekleyicisi hem de engelleyicisi sayılabilecek bireysel, örgütsel ve çevresel boyutlar söz konusudur. Araştırma sonucunda ulaşılan bulgular bu kapsamda değerlendirildiğinde, araştırmanın yapıldığı dönem (1970, 1980 ve sonrası yıllar) denetim sürecinin tarihsel gelişimi

açısından klinik denetim ve post-modern/eleştirel dönemdir. Goldhammeri Anderson ve Krajewski (1980)'nin belirttikleri gibi klinik denetim döneminde bir yandan teftiş ve kontrol odaklı denetim uygulamaları sürerken, diğer yandan işbirlikçi, insan ilişkileri, demokratik, sanatsal denetim tanımlaması alana sunulmuştur. Türkiye’de bu dönemde her ne kadar denetçilerin rehberlik etmesi öngörülse de, bu görevlerin yanısıra inceleme ve soruşturma işlemini de yürütüyor olmaları, denetimin yardımlaşma ve değerlendirme süreçlerini olumsuz etkilemektedir (Oktay, 1999; Beycioğlu ve Dönmez, 2009).

Araştırma bulgularına göre on yıl içerisinde, İl ve İlçe Milli Eğitim Gençlik ve Spor Müdürlerinin denetimin genel niteliklerine ilişkin görüşlerinde olumlu değişimler görülmüştür. Öğretmenler de on yıl önce olduğu gibi, eğitim ve öğretimle ilgili problemlerini denetçilere açıklamaktan kaçınmaktadırlar. Öğretmenlerin kendi eksikliklerini veya eğitim-öğretimle ilgili problemlerini denetçilere içtenlikle açıklamaktan çekindikleri görüşüne on yıl önce, Milli Eğitim müdürleri, ilköğretim müdürleri ve ilköğretim öğretmenleri “çoklukla” katılırken, on yıl sonra “orta” derecede katıldıklarını belirtmişlerdir. Uygulama konusunda gözlenen bir başka değişme de, ilköğretim denetçileri ile Milli Eğitim müdürleri arasındaki anlaşmazlığın ortadan kalkmasıdır.

Araştırma kapsamına giren grupların, denetçilerin mesleki formasyona sahip olma konusundaki görüşlerinde on yıl öncesine kıyasla olumlu yönde bir değişme gözlenmektedir. Denetçilerin, teftişlerde en çok yaptıkları iş türünün yine, öğretmenlerin başarısı hakkında rapor vermek olduğu anlaşılmaktadır.

Denetçiler yine, kendilerinin öğretmenler tarafından sevilen, sayılan kişi olduklarına, üst kademeler ile öğretmen arasında uzlaştırıcı ve bütünleştirici bir rol oynadıklarına ve öğretmenlerin fikirlerine ve düşüncelerine saygı gösterdiklerine inanırlarken, İl ve İlçe Milli Eğitim Gençlik ve Spor Müdürleri ile ilköğretim öğretmenlerinin bu görüşe katılmadıkları ve bu davranışları yeterli bulmadıkları görülmüştür.

Denetimler sırasında denetçilerde görülmesi gereken davranış özelliklerinin, bugünkü denetim uygulamalarında görülme sıklığı konusunda gruplar arasında on yıl önce olduğu gibi görüş ayrılıkları bulunmaktadır.

Denetçiler on yıl önce olduğu gibi, eğitim-öğretim ve yönetim çalışmalarının ve eğitim kurumlarının yönetim işlerinin kanun, tüzük ve yönetmeliklerde belirtilmiş amaç ve esaslara uygun olarak yürütülüp yürütülmediğini kontrol etme çalışmasına uygulamalarda “her zaman” yer verdiklerini belirtmektedirler.

Bugünkü denetim sisteminde öğretmenlerin, eğitim ve öğretim çalışmalarının daha verimli olabilmesi için denetçilerin kendilerinden beledikleri çabayı göstermedikleri görüşüne on yıl önce olduğu gibi, İl ve İlçe Milli Eğitim Gençlik ve Spor Müdürleri ve denetçiler “tam” olarak katıldıklarını belirtmişlerdir.

Genellikle okul müdürlerinin, eğitim ve öğretimin daha verimli hale getirilmesi için denetçilerle yeterli işbirliğinde bulunmadıkları ve kendi paylarına düşeni yapmadıkları görüşüne on yıl önce olduğu gibi, İl ve İlçe Milli Eğitim Gençlik ve Spor Müdürleri ve denetçiler “çoklukla” katılmaktadırlar. İlkokul öğretmenleri ise bu görüşe on yıl önce olduğu gibi, “orta” ve “az” derecede katılmaktadırlar.

Sarı (1987), Büyüksık (1989), Gün (1989), Tutumlu (1992), Burgaz (1992;1995), Yılmaz (1998), Büyükaslan (1998), Korkmaz ve Özdoğan (2000) ve Kurnaz (2002) tarafından yapılan çalışmaların bulguları da bu araştırmanın bulgularını destekler niteliktedir.

5.ÖNERİLER

Araştırma sonucunda, Öğretmenlerin, Denetçilerin, İl ve İlçe Gençlik ve Spor Müdürlerinin ilköğretimdeki denetim uygulamalarının geliştirilmesi konusundaki görüşleri doğrultusunda aşağıdaki öneriler sunulabilir:

- Denetçiler bilgi, genel kültür ve mesleki formasyon yönünden yeterli olmalıdırlar.
- Denetçiler objektif davranmalı ve rehber olmalıdırlar.

- Rehber müfettişler soruşturma yapmamalıdır.
- Öğretmenler iyi niyet ve içtenlikle dinlenmelidir.
- Sevgi ve saygıya dayalı bir denetim sistemi geliştirilmelidir.
- Öğretmenler denetçilerin kendilerinden ne beklediklerini bilmelidirler.
- Okul müdürleri ile müfettişler işbirliği halinde çalışmalıdırlar.
- Otokontrol sistemine geçilmelidir.

KAYNAKLAR

- Aydın, M. (1993). *Çağdaş eğitim denetimi*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Başar, H. (1993). *Eğitim denetçisi rolleri yeterlilikleri seçimi yetiştirilmesi*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Beycioğlu, K. & Dönmez, B. (2009). Eğitim denetimini yeniden düşünmek. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 10(2), 71-93.
- Burgaz, Y. B. (1992). Türk eğitim sisteminde denetmenlerin başarılarını etkileyen nedenler, Yayınlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Burgaz, Y. B. (1995). İlköğretim kurumlarının denetiminde yeterince yerine getirilmediği görülen bazı denetim rolleri ve nedenleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11, 127-134.
- Büyükaslan, M. A. (1998). *İlköğretim okullarındaki öğretmenlerin ilköğretim denetmenlerinin ders denetimine ilişkin algıları ve beklentileri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli.
- Büyükişık, M. (1989). *İlköğretim denetçilerinin rehberlik etkinliklerinin gerçekleşme düzeyleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- DPT (1985). *Devlet Planlama Teşkilatı Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı*. Sosyal Alandaki Gelişmeler II (Tanıtıcı Yayınlar Serisi), Ankara.
- Goldhammer, R., Anderson, R. H. & Krajewski, R. J. (1980). *Clinical supervision: Special methods for the supervision of teachers* (2nd Ed). NY: Holt, Rinehart and Winston.
- Gün, F. (1989) "İlköğretim Denetçilerinin Soruşturma Rollerinin Rehberlik Rollerini Etkilemesi". Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Karagözoğlu, G. (1977). *İlköğretimde teftiş uygulamaları*. Yayınlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Korkmaz, M. & Özdoğan, O. (2005). İlköğretim Müfettişlerinin Rehberlik Görevlerini Gerçekleştirme Düzeyleri. Gazi Üniversitesi Türk Eğitim Bilimleri Dergisi (Cilt: 3,Sayı:4).
- Kurnaz, Ö. (2002). İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin İlköğretim Müfettişlerinin Yöneticilik, Liderlik, Rehberlik ve Öğreticilik Yeterlilikleri Konusundaki Görüşleri (İstanbul İli Beşiktaş İlçesi Örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi.
- Lucio, W. H. J. & Neil, D. Mc. (1962). *Supervision-a synthesis of thought and action*. New York: Mc-Graw Hill Book Company Inc.
- M.E.B. (1966). *İlköğretim müfettişliği yönetmeliği*. *Tebliğler Dergisi*, 1580, Ankara.
- M.E.B. (1967). Teftiş kurulu yönetmeliği, *Resmi Gazete*, 12713.
- M.E.B. (1980). *İlköğretim genel müdürlüğü, grup teftiş rehberi*, Ankara.
- Oktay, F. (1999). *Denetim alt sistemleri üzerine karşılaştırmalı bir araştırma*. Ankara: Armağan
- Oliva, P. F. G. & Pawlas, E. (1997). *Supervision fro today's schools*. New York: Addison Wesley Longman Inc.
- Özmen, F. & Yasan, T. (2007). Türk eğitim sisteminde denetim ve avrupa birliği ülkeleri ile karşılaştırılması. *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları*, 6(1), 204-210.
- Sarı, K. (1987). *Çorum ilköğretim denetmenlerinin ilkokul öğretmenlerine yapılması gereken rehberliğin yeterliliği*. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Sergiovanni, T. J. R. & Starratt, J. (1998). *Supervision a redefinition*. Boston: Mc-Graw Hill Company Inc.
- Tutumlu, M. (1992). *Ankara ili ilköğretim müfettişlerinin görev öncelikleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Yalçınkaya, M. (2002). Yeni öğretmen ve teftiş. *Milli Eğitim Dergisi*, 153-154 (Kış-Bahar).
- Yılmaz, M. (1998). İlköğretim Okullarında Ders Teftişinde Karşılaşılan Sorunlar. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi.

Extended Abstract

The purpose of this study is to compare the findings of research paper prepared a decade ago, on the supervisory applications in the primary education (Karagozoglu, 1977) through a survey repeated ten years later.

The difference between the findings of the surveys made ten years apart are referred to as the change.

The study attempts at determining whether the opinions regarding the supervisory practices among all people concerned (including the Teachers, Provincial and Sub-Provincial Directors of National Education, Youth and Sports, and Supervisors) have undergone a change and examines whether results of the previous study had been put into practical implementation.

The sub-problems of the research were: 1. The opinions of the the Teachers, Provincial and Sub-Provincial Directors of National Education, Youth and Sports, and Supervisors on general characteristics of supervisory activities in primary education in comparison to a decade ago and the changes among their ideas; 2. The opinions of the groups on the frequency of behavioral features of supervisors in applications and the changes among their ideas.

The population and sampling methods used in the previous study were adopted ad litteram. The test population consisted of the entirety of supervisors (N=1282), plus the directors of national education, youth and sports at provincial (N=67) and sub-provincial levels. As for the selection of teachers (N=209.731), a two stage procedure was adopted. Sub-population consisted of supervisors (N=600) directors (N=54) and sub-directors (N=538) and teachers (N=2553).

The questionnaire developed by Karagozoglu (1977) and consisted of four parts was used for gathering the data. The first part was consisted of 7 items related to personal information, the second part is consisted of 4 items related to supervisory applications, the third part is consisted of 20 items related to the application frequencies of behavioral characteristics and the fourth part is consisted of 19 items related to the opinions of supervisory applications.

The main findings of the study can be submitted as follows:

1. Related to vocational formation proficiency, the opinions of the groups were in favour of the supervisors in comparison with ten years ago, but the teachers accepted them as inefficient. The supervisors accepted their vocational formation proficiencies as sufficient. The provincial and sub-provincial directors of education, youth and sports supported the supervisors.

2. Another important change observed with respect to the inspection practices was the elimination of disagreements between the primary education inspectors and directors of national education youth and sports.

3. The teachers had, however, unfavorable views on the as they did ten years ago, on the willingness of supervisors to extend assistance to those requiring it.

4. The teachers had unfavorable views as they did ten years ago on the performance of a reconciliatory role between the upper-level administrators and teachers.

5. Likewise, the teachers still avoid as they did ten years ago laying bare to the inspectors their educational and instructional problems. Buyukaslan (1998) stated in his research, one of the most important expectations from the supervisors were to be in the process of supervision and interaction. In other words, there were ready to be in cooperation with them. Likely, Yalcinkaya (2002) in his research, emphasized that being aware of the problems of the teachers and acting as guides would be the most important service for teachers, students and education.

6. The supervisors were compelled to allocate a major part of their time to inquires and hearings, to office duty activities, to overviews of privately tutored courses and to the performance of

examination committee membership rather than guidance. The findings of the research made by Ozmen and Yasan (2007) revealed that the duty of inquiry shouldn't be the duty of educational supervisors. In this way, the supervisors have the time to guide the teachers on the job in accordance with the contemporary supervision approach.

7. Generally the opinions of teacher supervisors, provincial and sub-provincial directors of youth and sports that the school directors didn't pay effort and cooperate with them in order to improve the efficiency of education and instruction level as ten years ago. Provincial and sub-provincial directors of education, youth and sports and supervisors supported this idea considerably. The teachers supported this idea as ten years before "little" or "middle" levels.

The findings of this study were supported by the findings of the researches made by Sari (1987), Buyukisik (1989), Gun (1989), Burgaz (1992;1995), Yilmaz (1998), Korkmaz and Ozdogan (2005).

As a conclusion, the following suggestions could be submitted in accordance with the opinions of Teachers, Supervisors, Provincial and Sub-Provincial Directors.

- The supervisors should be sufficient by knowledge general culture and vocational formation.
- The supervisors should act as guides and act objectively.
- Guide supervisors shouldn't act as inspectors.
- The teachers should be listened sincerely by supervisors.
- There should be a supervisory system based on understanding and respect.
- The teachers should know the expectations of the supervisors.
- The school directors should work in cooperation with supervisors.
- Self control system should be activated.